

عنوان مقاله: بررسی عاطفی بین زوجین و پیامدهای آن

استاد راهنما:
سرکار خانم طاهره آشفته یزدی

تهیه کننده:
معصومه رمضانی

حوزه علمیه زهرا اطهر(س)

پاییز ۱۳۹۰

سلام افلا

چکیده :

در این پژوهش سعی بر این شده که با شناخت طلاق عاطفی و عوامل به وجود آورنده آن مانند عدم تجربه در روابط متقابل، فضای مجازی، روابط خارج از خانواده و... و پیامدهای آن، راه حل هایی مفید در جهت پیشگیری و درمان طلاق عاطفی ارائه شود به این امید که در آینده شاهد کاهش آن باشیم . روش تحقیق کتابخانه ای - میدانی و به روش کمی است . جامعه آماری مورد مطالعه شامل ۳۰ نفر (۱۵ مرد و ۱۵ زن) به روش نمونه گیری در دسترس می باشد که نتیجه تحلیلی داده ها این بود که میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان برابر است .

کلیدواژه ها : طلاق عاطفی، جامعه، خانواده.

مقدمه:

یکی از مشکلات و اتفاقات بارز در ازدواج در جوامع ، طلاق عاطفی است . در طلاق عاطفی زن و شوهر با هم زندگی می کنند ولی همدیگر را در حد لازم دوست ندارند و به دلیل آبرو هراسی و یا به دلیل وجود فرزندان و یا ترس از طلاق و جدایی در کنار هم زندگی می کنند .

به دلیل این که در جوامع امروزی ، طلاق عاطفی بین زوجین روز به روز در حال افزایش است و چون مشکلات روحی و روانی متوجه زوجین و فرزندان آن ها می شود ، لذا در این تحقیق به علل به وجود آمدن طلاق عاطفی بین زوجین و راه های پیشگیری و درمان آن پرداخته می شود تا شاید کمکی باشد برای بهبود زندگی زوجین و ایجاد روابط بهتر بین آن ها .

برخی از منابعی که در این پژوهش استفاده شده، به شرح زیر است :

۱-تفسیر نمونه ، مکارم شیرازی : در این کتاب به تفسیر آیات ۲۲۷ تا ۲۳۲ سوره بقره که درباره ی طلاق است پرداخته شده است ولی در این تحقیق به بررسی عوامل طلاق عاطفی پرداخته می شود .

۲-همسر داری ، ابراهیم امینی : که در آن به چگونگی داشتن ارتباط سالم و مؤثر بین زوجین می پردازد ولی در این تحقیق به بررسی طلاق عاطفی ، علل ، پیامدها و راه های پیشگیری و درمان پرداخته شده است.

۳-آیین مهرورزی ، محمد رضا کاشفی : که در این کتاب به آیین مهرورزی به همسر ، دوستان ، استاد ، همسایه و... پرداخته است ولی در تحقیق حاضر به بررسی طلاق عاطفی و راه های پیشگیری و درمان پرداخته شده است.

۴-فرهنگ معاصر فارسی ، غلامحسین صدری افشار : که در آن به تعریف لغوی واژه هایی همچون طلاق ، عاطفه، عاطفی و... پرداخته است . ولی در تحقیق حاضر به بررسی کامل طلاق عاطفی پرداخته شده است .

۵-پایان نامه : تاثیر شبکه های اجتماعی در طلاق عاطفی (مورد مطالعه شهر مشهد) ، موضوع جامعه شناسی ، محقق مریم اسکافی . در این پایان نامه اثر شبکه های مجازی به تنهایی بر طلاق عاطفی بررسی شده ولی در این تحقیق به بررسی علل مختلف ایجاد طلاق عاطفی و پیامدهای آن پرداخته می شود .

روش تحقیق :

این تحقیق کمی بوده و جمع آوری اطلاعات آن به روش کتابخانه ای - میدانی می باشد که با مطالعه ی کتب موجود و پایان نامه که در مورد طلاق عاطفی ، خانواده ، سبک های زندگی و می باشد ، تهیه شده . همچنین در روش تحقیق میدانی ، از پرسشنامه ی طلاق عاطفی جان گاتمن استفاده کردم که دارای ۲۴سوال که پاسخ به آن به صورت گزینه ای بله و خیر است . جامعه ی آماری شامل ۳۰نفر که ۱۵ نفر مرد و ۱۵نفر زن می باشد که با روش نمونه گیری در دسترس به انجام رسید . برای تجزیه و تحلیل داده ، از فرمول هایی که در کتاب های روانشناسی وجود داشت استفاده کردم و میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان را بررسی کردم .

یافته ها :

از آن جایی که امروزه طلاق عاطفی بین زوجین رو به افزایش است ، علاوه بر تحقیق کتابخانه ای و بررسی مفهوم طلاق عاطفی و شناخت عوامل ایجاد آن و ارائه روش هایی برای درمان یا پیشگیری از آن به تحقیق میدانی جهت بررسی میانگین طلاق عاطفی بین مردان و زنان پرداخته شد .

جامعه آماری مورد مطالعه ، ۳۰نفر از زنان و مردان جوان در شهرستان کلات نادری ، با میانگین سنی ۳۰ سال که ۱۵ نفر از آن ها مرد و ۱۵نفر زن بودند که نمونه گیری در دسترس و به صورت داوطلب از آن ها مصاحبه شد. ابزار تحقیق ، پرسشنامه طلاق عاطفی جان گاتمن است که دارای ۲۴گویه که پاسخ به صورت بله و خیر است .

با پاسخ هایی که داوطلبان به این سوالات دادند ، ابتدا میانگین طلاق عاطفی ۳۰نفر را همزمان بررسی کرده و سپس میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفت که هر کدام تقریباً ۶ است یعنی میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان برابر است .

مفهوم شناسی طلاق عاطفی

طلاق در لغت: برای واژه طلاق معانی متعددی ذکر شده است که از جمله رهایی ، آزاد کردن ، ترک کردن ، واگذاشتن و جدایی است^۱

واژه طلاق در اصطلاح شرعی عبارت است از « ازاله قید نکاح بدون عوض با صیغه طلاق و شبه آن^۲»

^۱ فرهنگ معاصر عربی - فارسی، ص ۴۰۲

^۲ جواهر کلام ، ج ۲ ، ص ۳۲

توضیح مطلب به این صورت است که اولاً: طلاق جزء ایقاعات است که در کتاب جواهر الکلام به آن تصریح شده است و جزء عقود نیست و تنها ایجاب در آن کفایت می کند ، اما اگر جزء عقود شرعی قرار می گرفت بایستی علاوه بر ایجاب ، قبول هم در آن وجود داشت. که در این صورت دو طرفه می بود در حالی که خود طلاق یک طرفه است و از طرف مرد صورت می گیرد. ثانیاً: این که طلاق فسخ نیست و بر اساس صیغه خاصی مثل طلاق صورت می گیرد در حالی که اگر فسخ بود دیگر نیازمند صیغه خاص نبود و بدون صیغه هم جاری می شد. ثالثاً: در تعریف بدون عوض درج شده است و این دلالت بر این دارد که طلاقی که با عوض همراه باشد ، داخل در تعریف مطلق نیست بنابراین طلاق عبارت است از انحلال عقد نکاح دائمی با صیغه خاص و رعایت تشریفات شرعی^۱.

عاطفه در لغت: عواطف ، اسم

۱_ توانایی یا قابلیت نشان دادن واکنش غیر عادی احساسی و هیجانی در مقابل رویداد ها

۲_ فرایند اثر پذیری شخصی ، درونی ، احساسی از رویداد ها و پدیده ها

۳_ (مجازی) مهربانی^۲

عاطفی: صفت

۱_ مربوط به مسنوخ به عاطفه (واکنش عاطفی)

۲_ دارای عاطفه (آدم عاطفی)^۳

طلاق خاموش یا طلاق عاطفی

طلاق عاطفی حالتی است که زوجین در کنار هم زندگی می کنند ولی هیچ گونه ارتباط کلامی، جسمی و عاطفی بین آن ها وجود ندارد و افراد از «ما» به «من» تبدیل می شوند. زن و مرد به سردی در کنار هم زندگی می کنند ولی هیچ گاه تقاضای طلاق قانونی نمی کنند.

در طلاق عاطفی، زن و مرد بدون این که به طور رسمی از هم جدا شوند، عواطف خود را از هم دریغ کرده و روی از هم برمی تابند، زن و مرد با این که در یک خانه و زیر یک سقف زندگی می کنند، با هم غذا می خورند، با هم کار می کنند، با هم به مسافرت می روند و ... اما در اصل دو انسان بیگانه نسبت به هم هستند و سر هر کدامشان به مسائل و امور خود گرم می شود^۴.

^۱ ر.ک: المدهقیه ، ج ۲، ص ۳۷۸

^۲ فرهنگ معاصر افارسی ص ۸۸۱

^۳ همان

^۴ - [https : www.hawzah.net](https://www.hawzah.net)

وجود این مشکل در یک رابطه باعث بی‌مهری و کم شدن انرژی مثبت در خانواده می‌شود، زوجها در بیگانگی دنیای یکدیگر گم می‌شوند و فقط در یک خانه با هم زندگی می‌کنند. این افراد با فاصله‌ای که از لحاظ جسمی و روحی با یکدیگر دارند، خط قرمزهایی را برای هم مشخص می‌کنند و هریک در خلوت خود، دیگری را متهم می‌کند. درک نکردن صحیح از رفتار و گفتار یکدیگر، نداشتن شناخت کافی از روحیات طرف مقابل و عاقبت بی‌علاقگی و سردی نسبت به شریک زندگی، دست به دست هم می‌دهند تا یک طلاق عاطفی را در زندگی زوج-ها رقم بزنند.

متأسفانه هیچ آمار دقیقی از میزان طلاق عاطفی در دست نیست، ولی می‌توان به جرأت گفت میزان طلاق عاطفی در کشور ما از طلاق قانونی بیشتر است.^۱

عواملی که مانع از جدایی رسمی زن و شوهر می‌شود

عوامل متعددی را می‌توان به عنوان عوامل بازدارنده بیان کرد :

- ۱- نگرانی از تبعات اجتماعی.
- ۲- نگرانی از تبعات مالی خصوصاً در زنانی که شاغل نیستند.
- ۳- نگرانی از تبعات فرهنگی (زنان مطلقه فرصت مناسب کمتری برای ازدواج خواهند داشت و این مسئله باعث می‌شود آن‌ها به بودن در رابطه بدون هیچ احساسی ادامه بدهند).
- ۴- نگرانی در مورد فرزندان.^۲

^۱ تفسیر نمونه، ج ۲۴، ص ۲۲۹

^۲ Article.tebyan.net

علل ایجاد طلاق عاطفی

۱. معضل اصلی، فقدان آموزش
۲. علائم هشدار دهنده در زندگی زناشویی (سرزنش، انتقاد، جبهه گیری و سکوت)^۱
۳. راهکارهای تحمیلی (سرزنش کردن، تهدید کردن، مجازات کردن و ایجاد احساس گناه در طرف مقابل)
۴. عدم حمایت^۲
۵. ازدواج‌های اجباری^۳
۶. مراعات نکردن حریم شخصی همسر
۷. انواع خطاهای شناختی (افکار منفی)
۸. قهر و بی‌اعتنایی
۹. بی‌اعتنایی به روابط زناشویی
۱۰. عصبانیت و خشم همسر
۱۱. خیانت

۱۲. تأثیر فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی بر ارتباط همسران

- ایجاد پیوندهای مجازی و قطع پیوندهای حقیقی .
- بی توجهی به نیازهای عاطفی و روانی همسر .
- کاهش از فرصت گفت و گو و اعتماد آفرینی .
- شکل گیری روابط نامشروع به صورت خزنده .
- رواج بی وفایی و تنوع گرایی در روابط جنسی و عاطفی .
- افزایش خیانت یا شکستن عهد .
- طلاق و طلاق عاطفی .
- بد بینی و بی اعتمادی در زندگی مشترک .
- سردی روابط زوجین با ایجاد فضای مقایسه در شبکه های اجتماعی .
- اعتیاد به پرنوگرافی روابط زوجین را تحت الشعاع قرار می دهد^۴

^۱. کامیابی و ناکامی در ازدواج، ص ۵۹.

^۲. معجزه گفت و گو، ص ۱۸۴.

^۳. انتخاب همسر، ص ۹۰.

^۴. پایان نامه تأثیر فضای مجازی بر ارتباط بین زوجین، مریم اسکافی

۱۳. عوامل رفتاری زن و شوهر (کم توجهی، پرخاشگری، درگیری های کلامی با همسر، لجبازی، برتری جویی، اشتغال بیش از حد)

پیامد های طلاق عاطفی

پژوهشگران و جامعه شناسان بر این باورند که طلاق عاطفی از طلاق رسمی دشوار تر و آسیب زننده تر است. در طلاق عاطفی هم زن و مرد و هم بچه ها آسیب بیشتری می بینند. این آسیب خود را در آینده بیشتر نشان می دهد، در آینده نه چندان دوری که بچه ها بزرگ می شوند و تهی از هر عاطفه ای به زندگی ادامه می دهند و گاه برای پر کردن خلا عاطفی خود به روابط نادرست پناه می برند و باز هم آسیب می بینند و یا برای فراموشی آن چه در خانواده دیده اند به مواد مخدر و یا مشروبات الکلی پناه می برند. زن و شوهری که دچار طلاق عاطفی شده اند، به انسان هایی افسرده تبدیل می شوند که توان زندگی ندارند، آن ها در ظاهر کارهای روزمره را انجام می دهند اما از زندگی لذت نمی برند. لذت نبردن از زندگی بدترین تجربه ای است که یک آدم می تواند داشته باشد. این زن و مرد ها به تدریج به انسان های خاموشی تبدیل می شوند که مانند مردگان متحرک گاهی از نقطه ای به نقطه ای دیگر حرکت می کنند.^۱

راه های پیشگیری از طلاق عاطفی

۱. عشق و محبت متقابل زوجین^۲
۲. همسان همسری
۳. رشد یافتگی و بلوغ زوجین
۴. نقش دین در پاسداری از خانواده
۵. آراستگی زن و خانه
۶. رابطه جنسی
۷. وجود حریم بین همسران
۸. خود تخریبی

^۱ article.tebyan.net

^۲ جامعه شناسی خانواده و ازدواج، ص ۱۷۶

۹. صداقت^۱

۱۰. توجه به نیازهای همسر^۲

۱۱. عدم بیان مشکلات زندگی در حضور دیگران

۱۲. پنهان سازی مجاز

۱۳. پنهان کردن عیب های همسر

۱۴. نقش پدر و مادر در تحکیم بنیاد زناشویی^۳

۱۵. ازدواج اختیاری

۱۶. انتظارات معقول

۱۷. رعایت اصول مربوط به گفت گوی زن و شوهر

راه های درمان طلاق عاطفی بین زوجین

برخورد صحیح زوجین با خطای یکدیگر ، آموزش های پیش از ازدواج و آموزش های خانواده و زناشویی ، مشاوره و زوج درمانی نقش ویژه ای در درمان طلاق عاطفی دارد. و همچنین یاری کردن همسر در برطرف کردن سوء اخلاق ، مدیریت خشم ، سانسور نکردن احساسات و نگرانی ها^۴ و انتقاد صحیح .

راه های درست انتقاد کردن

از انتقاد کردن در موقع مشاجره بپرهیزید

در هنگام انتقاد کردن داد نزنید

انتقاد باید کوتاه و خلاصه باشد

به جای انتقاد کردن پیشنهاد بدهید

برای انتقاد زمان شناس باشید

برای انتقاد مکان مناسبی انتخاب کنید

اول بیندیشید بعد حرف بزنید^۱

^۱ چرا ازدواج موفق، چرا ازدواج ناموفق، ص ۱۴۹

^۲ روانشناسی حریم شخصی، ص ۸۳

^۳ رمز و راز دلبران، ص ۱۰۲

^۴ معماری عشق پایدار، ص ۱۲۷

ترفندهای ساده برای نجات زندگی از خیانت

قانون اول : حمایت

قانون دوم : توجه

قانون سوم : زمان ویژه ای برای خلوت کردن با همسرتان و توجه کامل به او اختصاص دهید

قانون چهارم : صداقت^۲

بررسی میدانی میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان

این تحقیق به روش کمی و با نمونه گیری در دسترس صورت گرفت . جامعه آماری ، شامل ۳۰ نفر به صورت داوطلب است که پرسشنامه طلاق عاطفی جان گاتمن را که دارای ۲۴ گویه است را پاسخ دادند . داوطلبان می توانستند در منزل به این پرسشنامه پاسخ دهند - میانگین سنی این افراد ۳۰ سال بود که ۱۵ نفر مرد و ۱۵ نفر زن بودند . در این روش ، ابتدا میانگین طلاق عاطفی زنان و مردان را با هم محاسبه کردم و سپس میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان را جداگانه محاسبه کرده و با هم مقایسه کردم . هدف از این تحقیق میدانی ، این بود که ببینیم آیا مردان در زندگی مشترکشان بیشتر دچار طلاق عاطفی می شوند یا زنان . که نتیجه این محاسبات این بود که : میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان تقریباً برابر است . روش این محاسبات آورده می شود که با استفاده از فرمولی که در کتب آماری روان شناسی وجود دارد ، انجام گرفته است .

۱- میانگین طلاق عاطفی میان زنان و مردان چقدر؟

$$\bar{X} = \frac{X1 + X2 + \dots + XN}{N}$$

$\simeq$ = علامت تقریب

$\bar{X}$ = میانگین

N = تعداد داده ها

$\bar{X1}$ = میانگین طلاق عاطفی در مردان

$\bar{X2}$ = میانگین طلاق عاطفی در زنان

$$\bar{X} = \frac{2 + 0 + 0 + 23 + 6 + 0 + 8 + 0 + 0 + 18 + 2 + 2 + 1 + 18 + 14 + 7 + 4 + 8 + 7 + 0 + 16 + 0 + 22 + 0 + 0 + 15 + 13 + 1 + 0 + 0 + 0}{30}$$

$$= \frac{187}{30} = 6/2 \approx 6$$

نتیجه : میانگین طلاق عاطفی میان زنان و مردان $6/2 \approx 6$ می باشد .

۲- تفاوت میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان چقدر است ؟

$$\bar{X}_1 = \frac{2 + 0 + 0 + 23 + 6 + 0 + 8 + 0 + 18 + 2 + 2 + 1 + 18 + 14}{15} = \frac{94}{15} = 6/2 \approx 6$$

$$\bar{X}_2 = \frac{7 + 4 + 8 + 7 + 0 + 16 + 0 + 22 + 0 + 0 + 15 + 13 + 1 + 0 + 0}{15} = \frac{93}{15} = 6/2 \approx 6$$

نتیجه : میانگین طلاق عاطفی میان مردان و زنان هر کدام تقریباً ۶ می باشد و تفاوت زیادی با هم ندارند .

نتیجه گیری :

با توجه به این که طلاق عاطفی معضلی اجتماعی است که امروزه بسیاری از خانواده ها به آن مبتلا شده اند ، سعی کردیم ابتدا مفهوم طلاق عاطفی را روشن ساخته و سپس به بیان عوامل به وجود آورنده آن پردازیم که از جمله این عوامل ، نداشتن تجربه و مهارت لازم و کافی در ایجاد ارتباط متقابل ، عدم آموزش ، خیانت ، فضای مجازی و.... می باشد . سپس به بیان پیامدهای مخربی که برای تمام اعضای خانواده از جمله زوجین و فرزندان آن ها دارد پرداختیم . با علم به این مسائل ، راه های پیشگیری و درمان طلاق عاطفی را در حد لازم باید بیاموزیم تا بتوانیم از ابتلا به این معضل اجتماعی پیشگیری کرده و یا اگر به آن مبتلا شده ایم ، در صدد درمان و جبران پیامدهای آن باشیم . همان طور که دانستیم میانگین طلاق عاطفی بین زنان و مردان تقریباً ۶ است یعنی با هم برابراند . پس هم زنان و هم مردان باید تلاش کنند تا بتوانند بنیاد زندگی زناشویی و خانوادگی خود را روز به روز مستحکم تر کنند .

منابع :

- ۱- اسکافی، مریم، پایان نامه تاثیر فضای مجازی بر طلاق عاطفی.
- ۲- امینی، ابراهیم، انتخاب همسر، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل ۱۳۸۷.
- ۳- امینی، ابراهیم، جوان و همسر گزینی، قم، موسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم) ۱۳۸۵.
- ۴- بستان (نجفی)، حسین، اسلام و جامعه شناسی خانواده و ازدواج، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ۱۳۸۳.
- ۵- جواهرالکلام ، ح ۲ ، ص ۳۲
- ۶- داوودی نژاد، مسلم، رازهای تسخیر قلب همسر، قم، مهر دلداری ۱۳۹۱.
- ۷- راد ، مسعود، معماری عشق پایدار، تهران ۱۳۸۹.
- ۸- رمز و راز دلبران ، صالحی، علی محمد، قم، علی محمد صالحی، ۱۳۹۴.
- ۹- عمید، حسن، فرهنگ معاصر عربی - فارسی ، سازمان انتشارات جاودان، چاپ ششم، ۱۳۵۱.
- ۱۰- فرهنگ معاصر فارسی ، عمید، حسن ، سازمان انتشارات جاودان، چاپ ششم، ۱۳۵۱
- ۱۱- کاوه، سعید، روان شناسی حریم شخصی، تهران، انتشارات سخن ۱۳۸۷.
- ۱۲- گاتمن، جان، چرا ازدواج موفق چرا ازدواج ناموفق، ترجمه مهرداد فیروزبخت، تهران، ابجد، ۱۳۷۷.
- ۱۳- گاتمن، جان، کامیابی و ناکامی در ازدواج: چرا بعضی ازدواج ها کامیاب و برخی به شکست می انجامد، ترجمه مصطفی علیزاده.
- ۱۴- هیت لر، سوزان، معجزه گفت و گو :راز دستیابی به زندگی عاشقانه و مستحکم، ترجمه اکرم اکرمی، تهران، صابرین، ۱۳۸۸.
- ۱۵- هیتلر، سوزان، معجزه گفت گو :راز دستیابی به زندگی عاشقانه و مستحکم، ترجمه اکرم اکرمی، تهران، صابرین ۱۳۸۶.
- ۱۶- Article.tebgan.net
- ۱۷- www.hawzah.net
- ۱۸- www.yasa.co
- ۱۹- www.yjc.ir